

TOM I

Literatura a architektura

49⁹⁰ zł*

© 2017 Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

© 2017 Uniwersytet Warszawski

redaktorzy serii: Joanna Godlewicz-Adamiec,
Tomasz Szybisty

Ze wstępu:

Wśród rodzajów przestrzeni literackich szczególnie miejsce zajmuje architektura, która wydaje się „wszechstronnie obejmować podstawowe aspekty życia – antropologiczne, społeczne, ekonomiczne, estetyczno-artystyczne, i wiele innych – i poprzez to może być papierkiem lakmusowym obecnej sytuacji kultury” (ELŻBIETA GIEYSZTOR-MIŁOBĘDZKA). Gdyby uogólnić przytoczone słowa, uznając zarazem, że utwór literacki niczym soczewka wyostreza przekaz wpisany w architekturę, analiza budowli kreowanych lub rejestrowanych przez prozę, lirykę i dramat stanowić powinna jeden z ważniejszych działów literaturoznawstwa, zwłaszcza kulturowego. Jest to pole badawcze tym ciekawsze, że związki i podobieństwa między literaturą a architekturą zachodzą na wielu płaszczyznach. Utwór literacki może być swoistym przekazem źródłowym do dziejów i wyglądu realnej budowli, zapisem związanych z nią skojarzeń, ilustracją określonych wzorców percepcji i koncepcji architektonicznych. Potrafi powoływać

do życia fantastyczne gmachy, wyposażając je w treści społeczne, emocjonalne, estetyczne czy religijne. Może wreszcie inspirować prawdziwą architekturę, ale i być przez nią inspirowany. Tak jak architektura konstytuuje pewne gatunki literackie, choćby powieść gotycką, którą trudno jest sobie wyobrazić bez wątku miłosnego i mrocznego zamczyska, tak istotą niektórych budowli jest fakt, że „zawierają” one literaturę. Osobne zagadnienie stanowi kwestia estetyki percepcji dzieła literackiego, odczytywanego w pewnej, nierzadko architektonicznej przestrzeni. Wielokrotnie zwracano również uwagę na pokrewieństwo sztuki słowa i budowania, które, rozwijając się w czasie, dają możliwość zaistnienia narracji, a niekiedy – zwłaszcza w utworach scenicznych – wchodzą ze sobą w nierozdzielalną interakcję. Bywa, że architektura usiłuje „przemówić” (*architecture parlante*), a literatura chce być jak budowla, by wspomnieć o Prouście, który powieść *W poszukiwaniu straconego czasu* zamierzał wnieść na kształt katedry.

tom I: Literatura a architektura

Tom „Literatura a architektura” otwierający serię „Literatura – Konteksty”, zainicjowaną przez Instytut Neofilologii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz Instytut Germanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, zawiera 30 rozdziałów pióra literaturoznawców, historyków sztuki i architektów.

Prezentowane teksty dotyczą związków i analogii między literaturą a architekturą, obejmując bardzo szerokie spektrum tematów – od analiz dotyczących *Uroczystej mowy na budowę kościołów* Euzebiusza z Cezarei czy opisów Budowli Zabawienia w *Scivias* Hildegardy z Bingen aż po problematykę blokowisk we współczesnej prozie polskiej. Wśród omawianych utworów znalazły się między innymi *Niewidzialne miasta* Itala Calvina, szkic Edyty Stein o *Fauście* Goethego, poezja Czesława Miłosza, *Mapa i terytorium* Michela Houellebecqa. Niektóre z rozdziałów

dotyczą z kolei konkretnych budowli – Muzeum Żydowskiego w Berlinie, zaprojektowanego przez Daniela Libeskinda, kościoła Klarysek we Wrocławiu czy katedry w Kolonii.

Z recenzji dr hab. KATARZYNY JAŚTAŁ (Uniwersytet Jagielloński): *Ukazująca się w wydawanej w ramach wspólnego projektu Uniwersytetu Warszawskiego i Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie komparatystycznej serii wydawniczej „Literatura – Konteksty” monografia „Literatura a architektura” pod redakcją Joanny Godlewicz-Adamiec i Tomasza Szybistego stanowi cenny wkład w aktualną dyskusję nad związkami literatury z innymi dziedzinami sztuki. Książka zapewnia czytelnikowi interesującą lekturę, przynosząc nowe interpretacje znanych dzieł literackich i zwracając jego uwagę również ku tekstom zapomnianym lub całkiem nowym.*